

Legislativa posuzování zdravotní způsobilosti ke sportu v ordinaci PLDD

MUDr. Dalibor Pastucha, Ph.D., MBA, prof. MUDr. Eliška Sovová, Ph.D, MBA, MUDr. Jana Malinčíková, Ph.D., MUDr. Marek Kocvrlich

Klinika tělovýchovného lékařství a kardiiovaskulární rehabilitace FN a LF UP Olomouc

Práce přináší komplexní souhrn aktuálně platné legislativy posuzování zdravotní způsobilosti, závazné pro registrující lékaře od ledna 2014. Vychází ze zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, a vyhlášky č. 391/2013 Sb., o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu.

Klíčová slova: legislativa, posuzování zdravotní způsobilosti, sport.

Legislation for assessment of medical fitness to sport in paediatric practice

The paper presents a comprehensive summary of currently valid legislation for the assessment of medical fitness binding for registering physicians since January 2014. It is based on the Act 373/2011 Coll., on Specific Health Services, and the Decree 391/2013 Coll., on medical fitness to physical education and sport.

Key words: legislation, assessment of medical fitness, sport.

Pediatr. praxi 2014; 15(2): 111–112

V ordinaci PLDD se s problematikou posuzování zdravotní způsobilosti pro sportovní aktivity setkáváme nejčastěji ve dvou zcela protichůdných situacích. Jednak z důvodu žádosti o osvobození z tělesné výchovy (TV), nebo naopak žádosti o uznání zdravotní způsobilosti ke sportovní aktivitě. Zatímco v prvním případě nejsou doporučení jednotná, v problematice posuzování zdravotní způsobilosti ke sportu došlo k zásadním legislativním změnám.

Legislativní podmínky nyní upravují dva základní právní dokumenty. Jsou to **zákon č. 373/2011 Sb.** (dále jen zákon), o specifických zdravotních službách (§ 51 a 52), a **vyhláška č. 391/2013 Sb.** (dále jen vyhláška), o zdravotní způsobilosti k tělesné výchově a sportu, která nabyla účinnosti 31. prosince 2013 (1, 2).

§ 51 platného zákona stanoví kompetence a požadovanou odbornost lékaře k posuzování zdravotní způsobilosti k:

- tělesné výchově v rámci vzdělávacích programů a uvolnění z vyučování v předmětu tělesná výchova a ke sportu – posuzuje a lékařský posudek vydává registrující poskytovatel, pro děti tedy **PLDD**
- výkonnostnímu sportu v organizovaných sportovních soutěžích – posuzuje a lékařský posudek vydává registrující poskytovatel (**PLDD**) nebo **poskytovatel se specializací v oboru tělovýchovné lékařství (TVL)** (nikoliv sportovní lékaři či oddíloví lékaři bez odbornosti TVL),
- vrcholovému sportu, ke sportovní reprezentaci státu a její přípravě – posuzuje a lékařský posudek vydává **poskytovatel se specializací v oboru TVL**; vrcholovým sportem se pro účely tohoto zákona rozumí oblast sportu, která zahrnuje státní sportovní reprezentaci a přípravu talentovaných sportovců k reprezentaci, kterými jsou členové rezortních sportovních center nebo sportovních center mládeže či jiných obdobných zařízení pro přípravu sportovců.

Prováděcí právní předpis (§ 52 tohoto zákona) stanoví postupy při zajišťování těchto prohlídek, druhy, četnost a obsah jednotlivých prohlídek, včetně rozsahu vyšetření, seznam nemocí, stavů nebo vad, které vylučují nebo omezují zdravotní způsobilost, a v neposlední řadě náležitosti lékařského posudku. Konkrétní postupy jsou stanoveny vyhláškou takto:

Druhy lékařských prohlídek (rozdělení výkonnosti – tabulka 1):

- k výkonnostnímu sportu, vrcholovému sportu nebo sportu a tělesné výchově ve sportovních školách:
 - vstupní lékařská prohlídka
 - pravidelná lékařská prohlídka a
 - mimořádná lékařská prohlídka, nebo
- k organizovanému sportu, neorganizovanému sportu nebo předmětu tělesná výchova:

- jednorázová lékařská prohlídka.

Vyhláška stanovuje také rozsah jednotlivých prohlídek. Obsahem **každé** lékařské prohlídky je:

- rodinná anamnéza se zaměřením na výskyt náhlého úmrtí,
- sportovní anamnéza se zaměřením na provozovanou pohybovou aktivitu, popis druhu, časové a fyzické náročnosti sportu,
- osobní anamnéza s cíleným zaměřením zejména na výskyt nemocí, které mohou omezit nebo vyloučit zdravotní způsobilost posuzované osoby ke sportu nebo tělesné výchově,
- farmakologická anamnéza se zaměřením na doping a potravinové doplňky,
- komplexní fyzikální vyšetření s důrazem na posouzení stavu a funkce orgánů a systémů posuzované osoby, které budou zatěžovány sportem nebo tělesnou výchovou,
- rozbor údajů o vykonávaném sportu nebo tělesné výchově (není-li již obsaženo v bodě b).

Vstupní lékařská prohlídka se provádí před zaregistrováním posuzované osoby ve sportovní organizaci, před zařazením do státní sportovní

Tabulka 1. Rozdělení výkonnosti

Výkonnostní sportovec	Vrcholový sportovec
<ol style="list-style-type: none"> Vykonává výkonnostní sport v organizovaných sportovních soutěžích nebo se na ně připravuje. Je registrován v organizaci, která zajišťuje přípravu výkonnostních sportovců, popřípadě organizuje sportovní soutěže. 	<ol style="list-style-type: none"> Vykonává vrcholový sport na úrovni státní sportovní reprezentace. Osoba, která se k reprezentaci připravuje jako člen rezortního sportovního centra, sportovního centra mládeže nebo obdobného zařízení pro přípravu sportovců.

Tabulka 2. Rozsah vstupní prohlídky

Výkonnostní sportovci Uchazeči o studium na sportovní škole	Vrcholoví sportovci tzv. „náročné disciplíny“ – viz dále
<ul style="list-style-type: none"> ■ základní antropometrie ■ klidové EKG ■ laboratorní a jiná odborná vyšetření, pokud to vyžaduje zdravotní stav, pokud je to nutné s ohledem na věk posuzované osoby nebo zdravotní náročnost sportu, předpokládanou intenzitu zatížení a objem tréninku 	<ul style="list-style-type: none"> ■ vše jako výkonnostní ■ zátěžové vyšetření, včetně monitorace EKG a TK (zátěžové testy bez monitorace jsou nedostatečné!)

Tabulka 3. Rozsah pravidelné prohlídky

Výkonnostní sportovec	Vrcholový sportovec
<ul style="list-style-type: none"> ■ základní vyšetření ■ laboratorní vyšetření ■ další odborná vyšetření, pokud to vyžaduje zdravotní stav 	<ul style="list-style-type: none"> ■ základní antropometrie ■ standardní klidové EKG ■ zátěžové vyšetření, včetně monitorace EKG a TK

reprezentace nebo sportovního centra a před podáním přihlášky ke vzdělávání na sportovní škole.

Cílem EKG screeningu u sportovců je identifikovat skupinu sportovců, kteří mají kardiovaskulární onemocnění, a pomocí intervencí snížit riziko NSS (3). V roce 2012 se sešla v Seattlu mezinárodní expertní skupina, která vypracovala společné stanovisko k hodnocení EKG u sportovců (4). Hlavním cílem tohoto stanoviska je zlepšení edukace lékařů v hodnocení EKG u sportovců. Autoři uvádějí, že tato kritéria by měla být kompromisem pro senzitivitu a specifitu vyšetření a měla by zlepšit interpretaci EKG i u začátečníků. Pravidelná lékařská prohlídka se provádí za účelem zjištění změn zdravotního stavu, které by mohly vést při dalším provozování výkonnostního, vrcholového sportu nebo tělesné výchovy ve sportovních školách k poškození zdraví. Cílem je zjištění, zda sportovní zátěž nepřevyšuje adaptační možnosti organismu posuzované osoby. Kvantitativně nebo kvalitativně dlouhodobá zátěž bez adekvátní regenerace může vést u rostoucího dětského organismu k řadě nežádoucích zdravotních komplikací, označovaných jako syndrom **přetrénování** (overtraining). Tento stav lze charakterizovat především poklesem sportovně specifické výkonnosti a současně poruchami, a to jak v regulaci fyziologických funkcí, tak i psychologické oblasti (5). Provádí se jednou za 12 měsíců, pokud jiný právní předpis upravující zdravotní způsobilost nestanoví jinak.

Mimořádná lékařská prohlídka se provádí, jestliže byla při pravidelné lékařské prohlídce

zjištěna taková změna zdravotního stavu, která předpokládá změnu zdravotní způsobilosti v době kratší, než je interval provedení další pravidelné prohlídky (tj. 12 měsíců), nebo došlo k závažné změně zdravotního stavu, nastala porucha vědomí, popřípadě bezvědomí (**každá porucha vědomí u vrcholového sportovce, výkonnostního sportovce nebo žáka sportovní školy**).

U výkonnostních nebo vrcholových sportovců mladších 18 let se provádí mimořádná prohlídka před zařazením do vyšší věkové kategorie nebo na žádost sportovce či žáka sportovní školy (nebo jeho zákonného zástupce), pokud nabude přesvědčení, že jeho zdravotní obtíže vznikly nebo se zhoršují při soustavném výkonu sportu nebo tělesné výchovy. Mimořádná prohlídka by měla být vždy doplněna o odborné vyšetření.

Praktičtí dětské lékaři mají možnost si vyžádat vyšetření tělovýchovným lékařem v případě, že si nejsou jisti vhodností sportovní aktivity při některém z onemocnění dítěte. V tomto případě se nejedná o preventivní prohlídku, ale o konziliární vyšetření, ke kterému pacienta odesílají s žádankou.

V případě preventivní prohlídky tělovýchovným lékařem a rozhodnutí o zdravotní způsobilosti ke sportovní aktivitě u zdravého dítěte není žádanka potřeba a prohlídka by neměla být hrazena zdravotní pojišťovnou, ale **přímo uhradou žadatele**.

Na základě provedené platné prohlídky je vždy vypracován písemný posudek, jehož formální náležitosti jsou poněkud složité a ne-

přehledně popsány v § 41–44 výše uvedeného zákona. Tento posudek musí mimo ostatní údaje (dle platné vyhlášky o zdravotnické dokumentaci) obsahovat jednoznačné stanovisko, zda je posuzovaná osoba pro účel, pro který je posuzována, zdravotně způsobilá, zdravotně nezpůsobilá nebo zdravotně způsobilá s podmínkou, případně pozbyla dlouhodobě zdravotní způsobilost. Součástí lékařského posudku musí být poučení o možnosti podat podle § 46, odst. 1 návrh na jeho přezkoumání poskytovateli, který posudek vydal, a písemný záznam o převzetí posudku s podpisem žadatele a datem převzetí posudku.

Závěr

Za posudkový závěr odpovídá lékař (PLDD nebo TVL lékař), který sportovní prohlídku potvrdil. Odpovědnost za absolvování této tělovýchovně lékařské prohlídky však vždy nese samotný sportovec. Pokud sportovec nemá platnou prohlídku v souladu s výše uvedenými zásadami, za případné poškození zdraví nebo smrt při organizovaném sportu nese odpovědnost jeho sportovní svaz, organizátor soutěže nebo rozhodčí. Případnou míru zavinění by určil soud.

Literatura

1. Zákon č. 373/2011 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
2. Vyhláška č. 391/2013 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
3. Corrado D, Schimied C, Basso C, et al. Risk of sports: do we need a pre-participation screening for competitive and leisure athletes? Eur Heart J 2011; 32: 934–944.
4. Drezner JA, Ackerman MJ, Anderson J, et al. Electrocardiographic interpretation in athletes: the „Seattle Criteria“. Br J Sports Med 2013; 47: 122–124.
5. Armstrong LE, VanHeest JL. The unknown mechanism of the overtraining syndrom. Sports Med 2002; 32: 185–209.

MUDr. Dalibor Pastucha, Ph.D.

Klinika Tělovýchovného lékařství
a kardiovaskulární rehabilitace
FN a LF UP Olomouc
I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc
dalibor.pastucha@fnol.cz

